

A.- NIVELL JURÍDIC

Conclusions jurídiques dels bens que integren el Patrimoni Historic Espanyol

Obtinguda la Declaració d'Interès Cultural o la inclusió a l'Inventari de Béns Mobles, el bé de què es tracta queda perfectament identificat per l'Administració i totes les vicissituds que l'afectin en un futur deixaran constància en el registre corresponent. Tot això a més de subjectar aquests béns a un règim especial que n'impedeix l'exportació (en el cas de Béns d'Interès Cultural) o n'exigeix l'autorització corresponent (en el cas del béns inventariats) i que subjecta uns i altres als drets de tanteig i retracte.

D'ací que, estant en mans de la C.A.I.B. la competència per a iniciar aquests expedients així com, en general, totes aquelles que afecten al nostre patrimoni moble, creim que correspon a la C.A. actuar urgentment en els camps següents:

- 1er Impulsant la investigació dins la Comunitat de tots aquells béns propietat de particulars, d'institucions o d'Administracions Públiques que mereixen la seva inclusió en l'Inventari General de Béns Mobles o bé esser declarats d'Interès Cultural, per tal d'incoar-se l'expedient corresponent.
- 2^{on} Establint unes mesures pràctiques de control dels comerciants d'art per tal de fer que compleixin exactament les prescripcions legals, la qual cosa implica adoptar aquelles mesures reglamentàries i d'inspecció que garantitzin la transparència d'aquestes adquisicions. En aquest sentit podria ser d'utilitat la promulgació d'un Decret de característiques semblants al Reial Decret del Ministeri de l'Interior de 18 de desembre de 1981 modificat pel Reial Decret de 22 de desembre de 1982 que regula els requisits que s'han de donar per a l'exercici del comerç de joies usades.
- 3er Exercitant els drets de tanteig i retracte, sempre que no l'exerceixi l'Administració de l'Estat, en les transmissions oneroses dels béns següents:

- a) Els declarants d'Interès Cultural o que tinguin incoat expedient a la seva declaració.
- b) Els béns inclosos a l'Inventari General de Béns mobles (d'aquí que, cas de comunicar-se la venda d'un bé que no estigui inventariat i mereixi gaudir de tal condició, l'Administració autonòmica podrà decidir d'incoar l'expedient per inventariar-lo, encara que, aquest supòsit, no podrà exercir els drets de preferent adquisició que contemplam).
- c) Qualsevulla béns integrants del Patrimoni Històric Espanyol que es vinguin en subhasta pública.
- d) Aquells béns inventariats o que tinguin més de cent anys d'antiguitat dels que se'n sol·liciti l'exportació.

4th Fomentant la creació i el funcionament d'entitats privades que tinguin com a objectius de defensa al Patrimoni Cultural.

5th En matèria impositiva, tot reconeixent que la competència legislativa respecte dels supostos que afecten al Patrimoni Històric espanyol radica en el Parlament de l'Estat, suggerim als òrgans competents de la C.A. que, mitjançant els procediments que creguin oportuns, facin arribar al Parlament del Espanyol la seva preocupació pels efectes negatius que tenen els impostos sobre el Patrimoni: Successions i Donacions en la declaració de Béns d'Interès Cultural o la seva inclusió a l'Inventari General de Béns Mobles.

Aquest Congrés creu que no havent-hi una contraposició onerosa en les successions i com a compensació de les càrregues a què subjecta la llei als titulars d'aquests béns, seria convenient que s'establís una exempció impositiva de la tenència, en el cas de l'impost del Patrimoni; de la transmissió en el cas de l'impost de Donacions i Successions de tots els béns del Patrimoni Històric Espanyol que s'hagin Declarat d'Interès Cultural o inscrit a l'Inventari General de Béns Mobles.

CONCLUSIONS RESPECTE DE L'ORGANITZACIO ADMINISTRATIVA DE LA CONSELLERIA DE CULTURA I REESTRUCTURACIO DELS ORGANISMES CREATS AMB COMPETENCIES SOBRE EL PATRIMONI HISTORIC-ARTISTIC DE LA C.A.I.B.

Aquest Congrés proposa la reestructuració de l'organització Administrativa de la Conselleria de Cultura de la C.A.I.B. i dels organismes creats d'acord amb els paràmetres següents:

1st Mantenir una Comissió en matèria d'arqueologia i etnologia¹ amb les funcions previstes per la normativa actual, i totes aquelles derivades de la le-

---

¹ Decret 18/1984, de 23 de febrer, de Creació de la comissió en matèria d'arqueologia i etnologia de Balears, modificat per l'Ordre de 21 de març de 1984 per la que es creen les Subcomissions per a intervencions d'urgència previstes en el Decret 18/1984 i l'Ordre de 10 de març de 1986, sobre la regulació del funcionament econòmic-administratiu de les campanyes d'excavacions arqueològiques i de les investigacions etnològiques, modificada per l'ordre de 20 de maig del 1987.

gislació estatal en matèria de patrimoni arqueològic i etnològic, tret de les que facin referència a la transmissió i exportació de béns mobles integrants d'un o altre patrimoni. A més, s'hauria de garantir el funcionament pràctic i real d'aquesta Comissió.

Entre les funcions que hauria de tenir aquesta comissió hi hauria, naturalment, la de suggerir i informar sobre els expedients d'inclusió de béns mobles i immobles, arqueològics i etnològics en alguna de les categories de protecció previstes a la Llei del Patrimoni Històric.

2^{on} Centrar les funcions executives de les Comissions del Patrimoni² actuals en les dues següents:

- a) Examinar els projectes d'obres a realitzar a les zones i als edificis protegits de la seva jurisdicció, aprovant-ne els que consideri adequats i denegant-se l'execució dels restants, tot això vetllant, naturalment per la conservació dels valors històrico-artístics, ambientals, pintorescs, arqueològics i etnològics que ressalta la Llei.
- b) Executar totes aquelles funcions derivades de la Llei del Patrimoni Històric sobre immobles, sempre que aquests no formin part del patrimoni arqueològic i etnogràfic, amb la qual cosa quedarien fora de la seva competència tots els béns mobles i el patrimoni etnològic i arqueològic.

Per a concretar alguna de les funcions que, d'acord amb la Llei del Patrimoni, podrien ostentar aquestes comissions, citarem les següents:

- Valorar els béns immobles integrats del Patrimoni Històric que siguin objecte de donació o llegat a favor de la Comunitat Autònoma.
- Valorar els béns immobles integrats del Patrimoni Històric que siguin objecte d'adquisició onerosa per part de la Comunitat Autònoma.
- Informar sobre l'exercici dels drets de preferent adquisició de béns immobles integrats del Patrimoni Històric-artístic.
- Suggerir i informar sobre els expedients d'inclusió de béns immobles en la categoria de B.I.C.

3^{on} Constituir de bell nou una Junta de Qualificació, Valoració i Exportació de Béns Mobles d'Importància Històrica o Artística que assumís les funcions següents:

- a) Informar sobre els expedients d'exportació definitiva i temporal quan la Comunitat autònoma sigui consultada al respecte per l'Administració Central en previsió de l'establert al Decret de Transferència.
- b) Valorar els béns mobles integrats del Patrimoni Històric que siguin objecte de donació o llegat a favor de la Comunitat Autònoma.

² Decret 54/1986, de 10 de juny, pel qual es regulen les Comissions del Patrimoni Històric-Artístic, modificat parcialment pel Decret 17/1987, de 19 de març, regulador del funcionament de les Comissions del Patrimoni.

- c) Valorar els béns mobles integrats del Patrimoni Històric que siguin objecte d'adquisició a mesures, arxius o biblioteques.
- d) Informar sobre l'exercici dels drets de preferent adquisició de béns mobles integrants del Patrimoni Històric-Artístic.
- e) Suggestir i informar sobre els expedients d'inclusió de béns mobles en alguna de les categories de protecció previstes a la Llei del Patrimoni Històric.
- f) Assessorar els òrgans competents de l'Administració de la Comunitat Autònoma en la valoració del béns que se li vulguin lliurar en pagament d'impostos cedits.

Lògicament, si interessa, dins d'aquesta comissió es podrien constituir seccions per Illes com s'ha fet amb les actuals Comissions de Patrimoni.

4ª Mantenir el Servei d'inspecció³ adaptant les seves funcions a la nova estructura que es proposa i configurant-lo estrictament com un òrgan tècnic i de policia en matèria de Patrimoni.

B.- CONCLUSIONS SOBRE EL PATRIMONI URBANÍSTIC I ARQUITECTÒNIC

1ª Consideram necessari el foment de la realització d'estudis, d'inventari, documentació, anàlisi i síntesi dels béns culturals que s'inclouen i afecten al patrimoni urbanístic i arquitectònic en les seves facetes actuals, d'evolució històrica, de tècniques constructives i pautes de conformació, així com la seva difusió a tots els nivells: culturals, social, polític, administratiu, etc.

2ª Seria convenient l'existència d'un Banc, centralitzat, de les Dades existents, tant d'elements constructius, com documentals, escrits i gràfics, amb una adient organització per facilitar una eficaç consulta.

3ª Cal fer efectiu el mandat de l'esperit de la Llei del Sol, de manera que els instruments de planejament incloguin SEMPRE el catàleg dels bens immobles i ambientals d'interés històric del seu territori.

Aquesta catalogació, al nivell d'escala exigible al caràcter del Plà ha d'incloure:

Els detalls arquitectònics,
els edificis,
els llocs,

---

³ Decret 66/1986, de 10 de juliol, de creació de la Inspecció del Patrimoni Històric-Artístic, de les Illes Balears, que desenvolupa l'ordre del Conseller d'Educació i Cultura de 12 de febrer de 1987, per la qual s'estableix el Reglament d'actuació de la Inspecció del Patrimoni Històric-Artístic de Balears.

els ambients,
els entorns,
els conjunts
i les tipologies

d'interés històric i cultural, amb especificació de les característiques que cal defensar i el nivell de protecció de cada un d'ells, tot considerant que la salvaguarda del Patrimoni implica també la revitalització de les característiques socials de l'entorn i dels coneixements tècnics i estructura de les activitats productives que el feren possible.

4^a La supervisió de la qualitat del Planejament i de la Intervenció Arquitectònica ha de tenir la suficient participació d'experts i un funcionament a bastament professional com per garantir la qualitat científica de les seves decisions.

En tot cas aquestes decisions haurien de contemplar primordialment:

La REVERSIBILITAT

La SUBORDINACIÓ i POTENCIACIÓ de les característiques que interessa salvaguardar.

L'esperit GLOBALITZADOR i UNITARI de la intervenció.

5^a La intervenció Arquitectònica en els edificis d'interés cultural ha de ser realitzada *a tots els nivells* per professionals dels quals la capacitat haja estat favorablement contrastada en intervencions d'arquitectura i construcció tradicionals, en nivells inferiors de protecció. (Es clar que dit contrast ha de ser realitzat per professionals que hagin demostrat el coneixement complet i adient de dites tècniques).

6ª Correspon a l'Administració donar la primera passa per la **DIGNIFICACIÓ DELS ARTS I OFICIS DE LA CONSTRUCCIÓ**.

C.- SOBRE EL PATRIMONI TOPONÍMIC I ECOLÒGIC

Una part no precisament la menys notable del tresor cultural de les Illes, la constitueix el conjunt de noms de lloc, d'una abundància i varietat extraordinària.

Aquest patrimoni es troba en diversos registres que cal conèixer per a poder-los protegir.

a) A la memòria popular, que és igual que a l'ús i record dels ciutadans de tota classe, pagesos, i urbans, cultes i il·letrats, propietaris i jornalers..., però sempre amb més riquesa a les capes rurals, edats avançades i als que conserven un major lligam amb la terra. Com que cada dia minven, és necessari apressar-se en l'enquesta i el recull.

b) A la documentació arxivística hi ha materials toponímics gairebé inexhauribles. El seu coneixement, classificació, estudi –a part de la utilitat per a l'estudi de la llengua, la història i la geografia– és imprescindible per a fixar escriptures o resoldre problemes etimològics.

c) A la cartografia també es troba una sistematització bàsica dels topònims que hom ha de tenir en compte, si més no per a corregir-la, enriquir-la o canviar-la. La depuració sistemàtica de la cartografia oficial i privada, ha de ser un dels objectes de la defensa.

La defensa no es una actitud simplement passiva. En una etapa en què la conservació sigui assegurada, cal anar a la promoció (ampliació del coneixement) i a prendre mesures "anticontaminació", és a dir a impedir substitucions impròpies o la creació de topònims que quedin fora de les regles de la nostra llengua i idiosincràsia.

1^a El territori amb tots els seus elements constitueix un sistema amb una estructura i una funció ben interdependents. Per tant, l'ambient natural (o patrimoni natural) i l'ambient cultural (o patrimoni cultural) juntament amb l'ambient socio-econòmic, són part d'un mateix sistema i la conservació d'un està lligada a la de l'altre.

2^a El Patrimoni Cultural i el Patrimoni Natural tenen aspectes fàcilment distingibles: una ceràmica talaiòtica és Patrimoni Cultural, un bosc és Patrimoni Natural. Però moltes vegades no es distingeixen massa, com passa al paisatge, on es mesclen elements naturals i culturals d'una manera íntima.

3^a L'ambient de les Illes es caracteritza per la seva inestabilitat: poblacions, despoblacions, repoblacions, invasions, destruccions... al llarg de la història. Sols ens ha arribat un mínim de tot el Patrimoni creat per l'home que ha viscut a l'illa. La necessitat de conservar el Patrimoni és superior a la dels territoris continentals.

4^a El patrimoni Natural no sols es conserva amb una protecció directa. La conservació del Patrimoni Cultural constituït per gravats, quadres de paisatges, fotografies, llibres amb descripcions de paisatges, llibres d'estadística de collites, indústries, artesanals, etc. serveix per a reconstruir la coneixença del Patrimoni Natural en el passat, interpretar el paisatge actual i planificar les activitats humanes en el futur.

5^a La bona conservació del Patrimoni Immoble (edificis, monuments, arqueologia) està lligada a la conservació del Patrimoni Natural.

a) La contaminació aèria pot afectar negativament als monuments, edificis, etc.

b) El canvi de vegetació natural, per una vegetació alòctona (Eucaliptus, Pins Americans, etc.) pot desvirtuar la restauració de monuments i edificis antics, excepte en el cas d'espècies alòctones ja implantades fa segles, que han passat a formar part del nostre paisatge, com la Palmera Canària o Africana i la Figuera de Moro.

c) Les activitats humanes. Com incendis o conreus no adequats, poden provocar erosió i modificacions del règimen de les aigües subterrànies. A la vegada poden produir destruccions de jaciments arqueològics, subter-

ranis o en la superfície, també poden causar l'abandonament de fonts i canals (amb construcció humana).

d) Que a qualsevol mesura de defensa, preservació o conservació hi figurin de *forma explícita* el patrimoni etnològic i toponímic.

e) Que qualsevol comissió o òrgan administratiu que tenguí potestat informativa, consultiva o executiva es doni una via de participació als tècnics en patrimoni etnològic, toponímic a més dels altres àmbits patrimonials.

f) Que la preservació del patrimoni etnològic i toponímic no es redueixi a mesures emblemàtiques o fosilitzadores sinó que es contempli com a mesura de protecció de formes de viure, de relació i d'entendre la vida en el context cultural il·lenc.

6ª Alguns paisatges poden no tenir un gran valor considerant el Patrimoni Natural i el Cultural per separat, *però si en conjunt*. Per tant és necessari fer *una evaluació conjunta*.

7ª Els paisatges rurals, amb parets seques, camps de conreu, i garrigues en proporcions equilibrades, haurien de ser objecte de protecció especial, que es fonamentaria en el seu valor com a conjunt.

8ª Les salines són paisatges on el Patrimoni Natural (aus, plantes, etc.) és molt valuós i ha estat fins i tot millorat per la part d'activitat humana, constituint un Patrimoni en perill que necessita especial protecció.

D.- SOBRE EL PATRIMONI ARQUEOLÒGIC

En matèria arqueològica el Congrés considera que si bé la tasca d'inventari del Patrimoni Arqueològic és necessària i convenient, com han demostrat els redactors de la comunicació sobre el tema, veim amb desgrat que la investigació arqueològica hagi quedat colapsada des de fa uns anys, sense tenir una resposta coherent que justifiqui tal decisió.

Es necessari arbitrar els mitjans adients perquè l'Administració competent fassi complir els punts establerts dins la llei de Patrimoni 16/85:

1- Necessitat de redacció d'una normativa concreta dins el marc de la llei 16/1985 i per l'administració competent que contempli:

-Protecció de tots els jaciments arqueològics inventariats i/o inventariables.

-Reglamentació dels usos del sòl i del subsòl als jaciments arqueològics i la seva zona de protecció.

-Aplicació de sancions que suposin un valor significatiu dins els capitals moguts en operacions urbanístiques.

2- Necessitat de que els Ajuntaments assumeixin les competències que els corresponen segons la llei 16/1985:

-Frenant les obres il·legals.

-Considerant l'existència de restes arqueològics a l'hora de concedir la llicència municipal d'obres.

-Exigint estudis d'impacte arqueològic en tots els projectes que suposin un canvi de qualificació del sòl o una forta intervenció en una zona extensa (urbanitzacions, camps de golf, etc.).

-Redactar els plans especials prevists per la llei 16/1985 per a les zones arqueològiques.

-Aturant les obres o suspentent les llicències davant la troballa de restes de valor històric i/o arqueològic.

3- Necessitat d'evitar les relacions de l'Administració amb els expoliadors, tant les relacions directes com la permissivitat silenciosa.

4- Necessitat d'un inventari del patrimoni etnològic establint els criteris de protecció i les mesures necessàries per tal de mantenir viu part de aquest patrimoni.

També és necessari que l'Administració arbitri els mitjans econòmics per tal de que la tasca investigadora es pugui reprendre puix la coneixença del Passat és la base de tota acció futura.

CONCLUSIONS FINAL

Aquest Congrés considera que totes aquestes reformes que es suggereixen haurien de concloure en la discussió i aprovació pel Parlament de la Comunitat autònoma d'una Llei de Patrimoni que reguli abastament tota aquesta matèria en el marc de la nostra Comunitat d'acord amb la Constitució, l'Estatut d'Autonomia i la Llei de Patrimoni Històric Espanyol de 1985.

Entenem per Patrimoni no tan sols els aspectes estudiats en aquell Congrés: Urbanisme, arquitectura, arqueologia, etnologia, toponímic, ecologia i totes les seves connotacions jurídiques sinó també aquelles manifestacions que ha desenrotllat l'home al llarg de la seva estada a l'àmbit geogràfic de la nostra comunitat (documentació escrita impresa i tot tipus de representació gràfica i audiovisual) encara que no hagin estades tractades aleshores d'ara.

L'adequada protecció i conservació dels béns patrimonials sols és possible si els ciutadans coneixen i són conscients del valor dels mateixos.

A l'objecte d'assolir una conscienciació generalitzada cal que els valors patrimonials catalogats siguin objecte de campanyes y projectes de divulgació.

L'administració, suposada ben conscient del valor del Patrimoni, ha de potenciar i subvencionar plans d'educació adreçats a tota la població i molt especialment a la població escolar.